

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER
Dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Management

Diplomska naloga

SESTAVA IN ANALIZA ZAKLJUČNEGA RAČUNA
GOSPODARSKE DRUŽBE

Mentor:

dr. Franko MILOST

Obrađnavana organizacija:

Si.mobil, d. d. Ljubljana

KOPER, 2005

BARBARA HRVATIN

POVZETEK

Diplomska nalog obravnava sestavo in analizo zaključnega računa družbe Si.mobil. V prvem, teoretičnem delu naloge so predstavljene gospodarske kategorije v računovodstvu, kot so stroški, odhodki, prihodki, poslovni izid, bilanca stanja, opisana so bilančna načela, bilančna politika ter strategija in taktika. Predstavljena so tudi osnovna in gibljiva sredstva, ki sestavljajo premoženje podjetja. Naloga zajema tudi razlago računovodskega analiziranja z različnimi metodami, opisuje analizo učinkovitosti in uspešnosti poslovanja ter sredstev in obveznosti do virov sredstev.

Drugi, praktični del povzema predstavitev družbe Si.mobil, njegovo bilanco stanja, izkaz poslovnega in finančnega izida za leti 2004 in 2003 v družbi Si.mobil ter jih med seboj primerja. V nalogi je opravljena analiza poslovnega izida s kazalniki glede na sredstva in obveznosti do virov sredstev, kazalniki gospodarnosti, kazalniki financiranja in kazalniki investiranja. Na koncu so podane ugotovitve in predlogi za izboljšave.

Ključne besede: gospodarska družba, zaključni račun, bilanca stanja, poslovni izid, finančni izid, stroški gospodarske družbe, odhodki gospodarske družbe, prihodki gospodarske družbe, dobiček gospodarske družbe, kapital gospodarske družbe.

ABSTRACT

My degree thesis deals with the composition and the final account analysis of the Si.mobil company. In the first theoretical part, the economic accountancy categories like costs, costs of sales, sales, profit and loss account, balance sheet are shown, it also exposes the balance principles, the balance policy, the strategy and tactics. Furthermore, it displays the basic and flexible assets of which the company's funds are composed. The thesis tries to explain the accountancy analysis by using different methods, it shows the analysis of the business efficiency and successfulness and the assets and claims.

The second empirical part presents the Si.mobil company, its balance sheet, a survey for the 2003 and 2004 business and financial outcomes and a comparison between them. An analysis of the company's success is carried out by using the ratios assets and claims, the economy ratios, the financing ratios and the investment ratios. Statements and proposals for improvement are defined at the end.

Key words: business company, annual account, balance sheet, profit and loss account, financial account, costs of business company, profit of business company, capital of business company, costs of sales of business company.

UDK 657.37: 347.72 (043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Pojem računovodstva	3
2.1	Gospodarske kategorije v računovodstvu	3
2.1.1	Statično in dinamično opredeljene gospodarske kategorije	3
2.1.2	Stroški	3
2.1.3	Odhodki	4
2.1.4	Prihodki	5
2.1.5	Poslovni izid	6
2.1.6	Sredstva	7
2.1.7	Obveznosti do virov sredstev	10
2.2	Računovodski izkazi	12
2.2.1	Bilanca stanja	13
2.2.2	Bilanca poslovnega izida	13
2.3	Bilančna načela	14
2.4	Bilančna politika	16
2.5	Bilančna strategija in taktika	17
2.6	Računovodsko analiziranje poslovanja	18
2.6.1	Metode računovodskega analiziranja poslovanja	18
2.6.2	Analiziranje učinkovitosti in uspešnosti poslovanja	18
2.6.3	Analiziranje sredstev in obveznosti do virov sredstev	19
3	Predstavitev podjetje Si.mobil, d. d.	21
4	Bilanca stanja, izkaz poslovnega in finančnega izida	23
4.1	Bilanca stanja Si.mobil, d. d. na dan 31.12.2004 in 31.12.2003	23
4.2	Izkaz poslovnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003	25
4.3	Izkaz finančnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003	26
4.4	Primerjava bilance stanja Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003	27
4.5	Primerjava poslovnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003	29
4.6	Primerjava izkaza finančnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003	31
4.7	Analiza s kazalniki	32
4.7.1	Kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznosti do virov sredstev	32
4.7.2	Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom	34
4.7.3	Kazalniki v zvezi s financiranjem	35
4.7.4	Kazalniki investiranja	35
4.7.5	Kazalnik zadolžitve	36
4.7.6	Povzetek vseh kazalnikov	37
5	Sklepne ugotovitve in predlogi ukrepov	39

5.1 Sklepne ugotovitve	39
5.2 Predlogi ukrepov	39
Literatura	41
Viri	42

TABELE

Tabela 4.1 Bilanca stanja na dan 31.12.2004 in 2003.....	22
Tabela 4.2 Izkaz poslovnega izida za leti 2004 in 2003.....	24
Tabela 4.3 Izkaz finančnega izida za leti 2004 in 2003.....	25
Tabela 4.4 Primerjava bilanc stanja za leti 2004 in 2003.....	26
Tabela 4.5 Primerjava poslovnega izida za leti 2004 in 2003.....	28
Tabela 4.6 Primerjava finančnega izida za leti 2004 in 2003.....	30
Tabela 4.7 Povzetek vseh kazalnikov.....	36

KRAJŠAVE

DDV	davek na dodano vrednost
SRS	slovenski računovodski standardi
MRS	mednarodni računovodski standardi
GSM	Global sistem for Mobile Communications
GPRS	General Packet Radio Service
EDGE	Enhanced data rates for Global Evolution

1 UVOD

Prehod iz socialističnega v tržni način gospodarjenja je zahtevalo od vodstev podjetij in samih računovodskih služb v podjetjih, da znova opredelijo pomen računovodskih informacij za upravljanje podjetij. Tržni način gospodarjenja namreč od podjetij zahteva, da si prizadevajo ustvariti razmere za trajni razvoj in obstoj, da se nenehno odzivajo na okolje ter težijo k stalni poslovni uspešnosti in preudarjenemu razporejanju ustvarjenega izida. Podjetje mora biti sposobno sprejemati spremembe v okolju in se na njih pravočasno odzvati. Še večja modrost kot odzvati se na spremembe v okolju je, da pravočasno in pravilno predvidimo spremembe v okolju. Računovodstvo ima odgovorno nalogo, da poslovodstvu nudi pravilne in pravočasne podatke o poslovanju. Računovodske informacije, zajete v letnih poročilih, morajo biti ustrezno ovrednotene in med seboj primerljive. Poslovni izid je najpogosteje uporabljena podlaga za prihodnje odločanje in ravnanje na vseh ravneh poslovodstva. V današnjem času vse večje konkurence, globalizacije in hitrega tempa prilagajanja tržnim razmeram ima računovodstvo pomembno vlogo, saj na podlagi informacij bilance stanja, poslovnega in finančnega izida prihaja v podjetju do pomembnih poslovnih odločitev.

Namen diplomske naloge je zbrati spoznanja in ugotovitve s področja analize temeljnih računovodskih izkazov in jih uporabiti za presojo finančnega položaja podjetja ter podatke analizirati in podati predloge za izboljšavo.

Uvodu sledi drugo poglavje, ki je sestavljeno iz teoretičnega dela v katerem so povzete definicije različnih avtorjev. Obravnavane so gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje. Opredeljeni so stroški, ker poslovni proces ni mogoč brez prvin, in če prvine cenovno ovrednotimo, govorimo o stroških. Tako kot stroški v samem poslovnem procesu nastajajo tudi prihodki in odhodki. Poslovni izid je pomembna kategorija v računovodstvu, saj nam izkazuje dobiček ali izgubo v vsaki družbi. Naloga na kratko opisuje tudi sredstva in obveznosti do virov sredstev. Temeljna računovodska izkaza sta bilanca stanja in bilanca poslovnega izida. Bilanca stanja prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev, bilanca poslovnega izida pa poslovni izid poslovnega sistema v obračunskem obdobju. V teoretičnem delu naloge so predstavljeni še bilančna načela, bilančna politika, bilančna strategija in bilančna taktika. Na koncu je kratek opis metod računovodskega analiziranja poslovanja ter analiziranja učinkovitosti in uspešnosti poslovanja.

Sledi tretje poglavje, kjer je na kratko predstavljeno podjetje Si.mobil, d. d., njegova dejavnost, lastniška struktura, vizija in strateške usmeritve.

V četrtem poglavju je obravnavana sestava in analiza zaključnega računa podjetja Si.mobil d. d. Povzema primerjavo vseh treh parametrov za leti 2004 in 2003. Opravljena je tudi analiza s kazalniki, in sicer s kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznostmi do virov sredstev, kazalniki v zvezi s poslovnim izidom, kazalniki v zvezi

s financiranjem, kazalniki v zvezi z investiranjem in s kazalnikom zadolžitve.. Zaradi lažjega pregleda je na koncu sestavljena tabela s povzetkom vseh kazalnikov za leti 2004 in 2003.

Diplomska naloga se zaključí s petim poglavjem, v katerem so sklepne ugotovitve in predlogi ukrepov.

2 POJEM RAČUNOVODSTVA

2.1 Gospodarske kategorije v računovodstvu

2.1.1 *Statično in dinamično opredeljene gospodarske kategorije*

Ekonomске kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje, so lahko opredeljene statično ali dinamično. Statično opredeljene ekonomske kategorije so tiste, ki jih lahko dojamemo le v določenem trenutku, dinamično opredeljene ekonomske kategorije pa lahko dojamemo v določenem obdobju.

Med statično opredeljene ekonomske kategorije spadajo sredstva in obveznosti do virov sredstev. Gre za ekonomski kategoriji, ki sta izkazani v bilanci stanja, ki se vedno nanaša na določen trenutek opazovanja, na določen dan (Milost 1996, 21). Stanja posameznih vrst sredstev in obveznosti do virov sredstev se v delujočem sistemu iz dneva v dan spreminjajo. V poslovnem sistemu se pojavijo že ob njegovi ustanovitvi, nakar se povečujejo in zmanjšujejo z njegovim poslovanjem. Na ravni opazovanega poslovnega sistema pa vsa povsem ugasnejo le, če poslovni sistem preneha obstajati. V tem primeru se lahko »preselijo« k drugim poslovnim subjektom. Denimo, da poslovni sistem A preneha obstajati, ker se pripoji k poslovnemu sistemu B. Tedaj sredstva in obveznosti do poslovnega sistema A prevzame poslovni sistem B (Kokotec 1997, 28).

Med dinamično opredeljene ekonomske kategorije spadajo stroški, odhodki, prihodki in poslovni izid. Te ekonomske kategorije so z izjemo stroškov izkazane v izkazu poslovnega izida, ki se vedno nanaša na določeno obdobje (Milost 1996, 21). Dinamično opredeljene gospodarske kategorije označujemo tudi s skupno označbo poslovnoizidni tokovi.

2.1.2 *Stroški*

Poslovni proces ni mogoč brez prvin, ki se v poslovnem procesu trošijo. To so delovna sredstva, predmeti dela, storitve in delo. Če potroške prvin, cenovno ovrednotimo, govorimo o stroških.

Računovodstvo spremlja in proučuje stroške po vrstah, mestih odgovornosti in po stroškovnih nosilcih. Stroške členimo glede na prvino poslovnega procesa, na katero se nanašajo; razlikujemo stalne in spremenljive, proizvajalne in ne proizvajalne, neposredne in posredne, stroške učinkov in stroške obdobja, izvirne in izvedbene in še bi lahko naštevali. Praviloma morajo biti vsi v obračunskem obdobju nastali stroški vračunani v vrednost nastalih in prodanih poslovnih učinkov, praviloma do konca obračunskega obdobja. Ne vračunani stroški, brez stroškovnega nosilca, se pojavljajo med aktivnimi časovnimi razmejitvami. Praviloma so redki in kot postavka bilance stanja izginejo, brž ko jih je mogoče pripisati konkretnim poslovnim učinkom. Za

računovodsko obravnavo je izhodiščna členitev stroškov na izvorne (običajne) vrste stroškov (Kokotec 1997, 47).

Med izvorne vrste stroškov spadajo (Turk 1998, 54):

- stroški materiala,
- stroški storitev v ožjem smislu,
- stroški amortizacije,
- stroški dela,
- stroški dajatev, ki so neodvisne od poslovnega izida in plač, ter
- stroški obresti.

2.1.3 Odhodki

Odhodki so dinamična kategorija, ki skupaj s prihodki opredeljujejo poslovni izid v določenem obračunskem obdobju. Nanašajo se na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodki, zajemajo pa tudi nekatere druge postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid. Odhodki so tako žrtvovane vrednosti, ki so potrebne za doseganje prihodkov kot pridobljenih vrednosti.

Razmerja med odhodki in stroški so lahko:

1. Odhodki, ki niso gospodarsko povezani s stroški, primer: poslovni sistem plača kazen, pojavijo se le odhodki brez stroškov.
2. Odhodki, ki so v gospodarski povezavi s stroški. Lahko se pojavijo istočasno s stroški, primer: pri opravljanju storitve se pri storitvenem poslovnem sistemu pojavijo stroški, opravljena storitev je istočasno tudi prodana, zato je pojav stroškov in odhodkov istočasen. Odhodki pa se lahko pojavijo kasneje kot stroški, primer: pri proizvodnjem poslovnem sistemu, pri katerem se pri proizvodnji poslovnih učinkov pojavijo stroški, kasneje ob prodaji teh poslovnih učinkov pa še odhodki.

Razmerja med odhodki in izdatki:

1. Odhodki, ki niso gospodarsko povezani z izdatki, primer: poslovni sistem odpiše terjatev, pojavijo se odhodki, ki niso gospodarsko povezani z izdatki. Ne pride do zmanjšanja stanja denarja v poslovnem sistemu.
2. Odhodki, ki so v gospodarski povezavi z izdatki. Teh je večina. Odhodki se lahko pojavijo pred izdatki, primer: poslovni sistem nabavi material, iz njega proizvedene izdelke proda, dobaviteljevega računa za material pa še ne plača. Odhodki se pojavijo ob prodaji izdelkov, izdatki pa šele ob plačilu računa dobavitelju. Odhodki pa se lahko pojavijo kasneje kot izdatki, primer: izdatki se pojavijo, ko poslovni sistem plača dobaviteljev račun za kupljen material, odhodki pa tedaj, ko izdelke, v katerih je material vsebovan, tudi proda.

3. Izdatki, ki ne vodijo k odhodkom, primer: nakup zemljišča, kjer njegova uporaba ni povezana s stroški in kasneje z odhodki, saj se zemljišča ne amortizirajo (Milost 1996, 39-40).

Slovenski računovodski standardi razčlenjujejo odhodke na:

1. Poslovne odhodke: to so stroški brez obresti, ki se po namenu razvrščajo na proizvodjalne stroške prodanih količin, v trgovskih podjetjih na nabavno vrednost prodanih količin ter na posredne stroške nabavljanja in prodajanja, neposredne stroške prodajanja, posredne stroške skupnih služb in prevrednotovalne poslovne odhodke, ki niso stroški.
2. Finančne odhodke: to so odhodki za financiranje, ki jih sestavljajo predvsem stroški danih obresti in odhodki za naložbe, ki imajo naravo prevrednotenih finančnih odhodkov, kamor sodijo npr. dani kasaskonti, negativne tečajne razlike in udeležba drugih v poslovnem izidu.
3. Izredne odhodke: sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu zmanjšujejo izid rednega poslovanja. Kot izredni odhodek se štejejo rezervacije za kritje možne izgube. Kot posebna vrsta izrednih odhodkov se šteje neporavnana izguba iz prejšnjih poslovnih let, ki se poravnava z odpisom obveznosti ali s prejetimi dotacijami v obravnavanem poslovnem letu.

2.1.4 Prihodki

Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev (npr. zaradi opustitve njihove poravnave) ali zmanjšanje dolgov (npr. zaradi opustitve njihove poravnave). Prek poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Prihodke moramo ločevati od prejemkov. Prejemki so le povečanje denarja in ne vplivajo na poslovni izid.

Razmerje med prihodki in prejemki:

1. Prihodki niso gospodarsko povezani s prejemki, primer: dobaviteljev dobropis zmanjša obveznosti poslovnega sistema in pomeni nastanek prihodkov, vendar pa ti prihodki ne pomenijo prejemka denarja.
2. Prihodki so gospodarsko povezani s prejemki. Prihodki se lahko pojavijo pred prejemki, ta možnost je zelo pogosta, saj kupec običajno poravnava kupnino šele po prejemu blaga in računa. Prihodki se pri tem pojavijo ob dobavi blaga in izstavitvi računa, prejemki pa šele ob plačilu kupca. Prihodki se lahko pojavijo obenem s prejemki, ko kupec poravnava račun že ob prejemu blaga. Prihodki pa se lahko pojavijo kasneje kot prejemki, to se zgodi tedaj, ko kupec poravnava kupnino s predujmom, prihodki se v tem primeru pojavijo šele ob dobavi blaga kupcu.

3. Prejemki ne vodijo k prihodkom. Pomislimo na prejeta posojila ali na varščine, ki so kasneje vrnjene. Podobno se zgodi tudi ob vračilu predujmov (Milost 1996, 45).

Slovenski računovodski standardi razčlenjujejo prihodke na:

1. Prihodke poslovanja, to so prihodki od prodaje in drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnim učinkom. Prihodke od prodaje sestavljajo prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v obračunskem obdobju, razen finančnih prihodkov, ki prinašajo prihodke financiranja. Razčlenjujejo se na prihodke od prodaje lastnih poslovnih učinkov (proizvodov in storitev) ter prihodke od prodaje trgovskega blaga in materiala. Drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki, so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in podobni prihodki, ki se nanašajo na prodane količine in njihove stroške.
2. Finančne prihodke, to so prihodki od naložb in danih kreditov. Pojavijo se v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami pa tudi s terjatvami. Sestavljajo jih obračunane obresti in deleži v dobičku drugih pa tudi predvednotovalni finančni prihodki. Razčlenjujejo se na finančne prihodke, ki niso odvisni od poslovnega izida drugih (primer: prejete obresti) in na finančne prihodke, ki niso odvisni od poslovnega izida drugih (primer: prejete dividende).
3. Izredne prihodke, te sestavljajo neobičajne postavke, ki v obravnavanem poslovnem letu povečujejo izid rednega poslovanja. Kot izredni prihodki se štejejo tudi tisti, ki so dobljeni za poravnavo izgube iz prejšnjih let, razen če gre za uporabo lastnih virov sredstev. Izredni prihodek je tudi prejeta dotacija za kritje neporavnane izgube iz prejšnjih poslovnih let (Kokotec 1997, 65-70).

2.1.5 Poslovni izid

Poslovni izid je razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki v obračunskem obdobju. Prihodke smo opredelili kot prodajno vrednost prodanih poslovnih učinkov, povečano za prihodke od financiranja in izredne prihodke, odhodke pa kot stroške prodanih poslovnih učinkov, povečane za odhodke financiranja in izredne odhodke. Poslovni izid je tako razlika med pridobljenimi in žrtvovanimi vrednostmi (Milost 1996, 49). Poslovni izid lahko ugotavljamo za podjetje kot celoto, za posamezne dele podjetja, za posamezne trge itd. Temeljne vrste poslovnega izida dobimo iz izkaza poslovnega izida in so pomembne za notranje in zunanje uporabnike računovodskih informacij. Glede na to, ali nas zanimajo razlike med vsemi prihodki in odhodki ali med nekaterimi prihodki in nekaterimi odhodki, razlikujemo:

1. Temeljne vrste poslovnega izida na ravni celotnega podjetja so (Milost 1996, 49):

- dobiček, ki je pozitivna razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki,
 - čisti dobiček, ki je dobiček, zmanjšan za davke iz dobiček,
 - izguba, ki je negativna razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki.
2. Razširjene vrste poslovnega izida so (Milost 1996, 49):
- prispevek za kritje, ki je razlika med prihodki od prodaje in spremenljivimi stroški prodanih poslovnih učinkov,
 - kosmati dobiček, ki je razlika med prihodki od prodaje in proizvajalnimi stroški prodanih poslovnih učinkov,
 - razlika v ceni, ki je razlika med prihodki od prodaj in nabavno vrednostjo prodanega trgovskega blaga,
 - povečani dobiček oziroma izguba, zmanjšana za odhodke financiranja sta, poslovna izida, ki bi ju poslovni sistem dosegel, če ne bi bil financiran s posojili in krediti,
 - poslovni izid po posameznih dejavnostih ali območjih prodaje,
 - dohodek, ki je seštevek čistega dobička, plač, davkov in prispevkov ter obresti, zmanjšan za izgubo, dohodek, ki je dodana vrednost, je tako razlika med vsemi doseženimi prihodki in stroški delovnih sredstev, predmetov dela in tujih storitev, ki so nastali pri opravljanju dejavnosti.

2.1.6 Sredstva

S pojmom sredstva označujemo vrednosti stvari, pravic in denarja, s katerimi poslovni sistem razpolaga in z njihovo pomočjo uresničuje smoter in poslovne cilje in so last poslovnega sistema (Kokotec 1997, 29). V računovodstvu celoto sredstev označujemo tudi z izrazom aktiva. Sredstva, ki jih po finančni plati tvorijo denar in naložbe, lahko razvrstimo:

- Glede na pojavno obliko razlikujemo opredmetena sredstva v obliki stvari in neopredmetena sredstva v obliki pravic in denarja. Ob ustanovitvi poslovnega sistema so sredstva praviloma v denarni obliki, del pa lahko tudi v stvarnih vložkih lastnikov. Nadalje sam proizvodni proces veže sredstva v zalogah nedokončanih proizvodov, če teh ne prodamo, kakor hitro so izdelani, imamo tudi sredstva v zalogah izdelkov.
- Glede na to, ali sredstva potrebujemo za izvajanje poslovne dejavnosti v poslovnem sistemu ali pa jih vlagamo drugam, razlikujemo osnovna in obratna sredstva ter finančne naložbe. Finančne naložbe so sredstva v obliki pravic, ki jih poslovni sistem ima, ker je naložil denar drugam, osnovna in obratna sredstva pa so potrebna za izvajanje poslovnega procesa.
- Glede na hitrost preoblikovanja razlikujemo stalna in gibljiva sredstva. Stalna sredstva se v prvotno obliko praviloma preoblikujejo v obdobju, daljšem od

enega leta, gibljava sredstva se v prvotno obliko preoblikujejo praviloma v obdobju, ki ni daljše od enega leta.

- Glede na posebnosti lastništva poznamo tudi sredstva v upravljanju. Gre za sredstva, ki so v lasti države, občine ali mesta, izkazuje pa jih med sredstvi poslovni sistem, ki mu jih lastniki dajo v upravljanje zato, da lahko opravljajo dejavnost, za katero so bili ustanovljeni.

Osnovna sredstva

Osnovna sredstva so lahko v obliki stvari ali pravic. Sredstva v obliki stvari imenujemo opredmetena osnovna sredstva v obliki pravic pa neopredmetena osnovna sredstva.

Osnovna sredstva v obliki stvari obsegajo (Turk 1998, 97):

- Zemljišča, ki dajejo prostor, na katerem posluje poslovni sistem.
- Zgradbe, ki so objekti visoke gradnje, nizke gradnje, vodne gradnje in rudarska dela gradbenega značaja.
- Oprema, ki zajema stroje, naprave in napeljave, sredstva prevoza in zvez, laboratorijsko opremo, inštrumente in orodja, inventar in drugo opremo.
- Dolgoletne nasade, ki imajo kot osnovno sredstvo biološko dobo trajanja daljšo od leta dni in obsegajo sadovnjake, vinograde, hmeljnike in druge dolgoletne nasade.
- Osnovno čredo, ki obsega vso čredo razen tiste v pitanju.
- Zalogo investicijskega materiala, ki je namenjen za vgrajevanje v druge stvari iz osnovnih sredstev.

Osnovna sredstva v obliki stvari so lahko (Turk 1998, 98):

- Osnovna sredstva v uporabi, ki so sposobne za uporabo ne glede na to, ali so dejansko uporabljene v poslovnem sistemu. Zavzemajo lahko vse vrste osnovnih sredstev razen zalog investicijskega materiala.
- Osnovna sredstva v pripravi so stvari, ki so v stopnji usposabljanja za uporabo. Ta sredstva obsegajo zalogo investicijskega materiala in druge stvari iz osnovnih sredstev, ki so v procesu usposabljanja.
- Osnovna sredstva zunaj uporabe so sredstva, ki so trajno izgubile perspektivo uporabe v poslovnem sistemu.
- Osnovna sredstva, ki so dana v poslovni najem, so izkazana ločeno od drugih osnovnih sredstev.

Osnovna sredstva v obliki pravic obsegajo (Turk 1998, 99):

- Pravice do patenta, licence, modela, žiga, vzorca, uporabo proizvodno tehnične dokumentacije ter pravice v zvezi z osnovnimi sredstvi, ki pripadajo drugemu poslovnemu sistemu.

- Organizacijske stroške v zvezi s študijami, raziskavami, odkupom in odškodnino, šolanje kadrov in druge stroške.
- Terjatve, ki jih razumemo kot terjatve iz danih avansov za osnovna sredstva. Gre za sredstva, ki so na sredi med denarjem za nakup stvari iz osnovnih sredstev in med samimi osnovnimi sredstvi v uporabi.

Obratna sredstva

Obratna sredstva so lahko v obliki stvari, pravic ali denarja.

Obratna sredstva v obliki stvari so lahko v zalogi, v pripravi, v uporabi in na poti.

Sredstva v obliki stvari obsegajo (Turk 1998, 100):

- Material, ki ga v širšem smislu razumemo kot nabavljeni osnovni in pomožni material, polproizvode, dele gorivo in mazivo.
- Drobni inventar, med katerega spadajo orodja, naprave, kalupi, skladiščno, laboratorijska oprema ter druga oprema.
- Nedokončano proizvodnjo, med katero spadajo polproizvodi in deli, ki so namenjeni nadaljnji obdelavi.
- Dokončani proizvodi so proizvodi, ki so namenjeni neposredni prodaji.
- Trgovinsko blago sestavljajo proizvodi, ki jih je poslovni sistem kupil in namenil prodaji.

Obratna sredstva v obliki pravic so (Turk 1998, 101):

- Prejete kratkoročne vrednostnice, med katere spadajo blagajniški zapisi in menice.
- Terjatve do kupcev, ki se pojavljajo toliko časa, dokler kupci ne poravnajo dolžnih zneskov z nakazilom, ali menico.
- Kratkoročno odloženi ali nevracunani stroški, ki v danem obračunskem obdobju nimajo končnega stroškovnega nosilca.
- Kratkoročni nezaračunani prihodki so zneski, ki so že vplivali na poslovni izid, vendar še niso bili plačani in jih tudi še ni bilo mogoče komu zaračunati, kar bo napravljeno šele v naslednjem obdobju.

Obratna sredstva v obliki denarja obsegajo (Turk 1998, 103):

- denar v blagajni,
- denar na transakcijskem računu,
- denar na deviznem računu,
- odprte akreditive,
- denar na izločenih računih za sprotne potrebe.

Finančne naložbe

Finančne naložbe obsegajo (Mramor 1993, 112):

- Dana kratkoročna posojila, ki so dana za rok do enega leta.

- Dana dolgoročna posojila, ki so dana za rok daljši od enega leta.
- Naložbe, ki se pojavljajo kot kapital drugih poslovnih sistemov. Te naložbe so praviloma dolgoročne. Namesto obresti si z njimi poslovni sistem zagotavlja udeležbo v poslovnem izidu.

2.1.7 Obveznosti do virov sredstev

Kolikor ima poslovni sistem v določenem trenutku sredstev, toliko ima tudi obveznosti do vseh virov sredstev. Do lastnikov so to praviloma trajne obveznosti za ohranitev in oploditev kapitala, ki ga ti vlagajo v poslovni sistem. Do tujih virov sredstev pa ima poslovni sistem obveznosti z rokom zapadlosti, torej obveznosti, da v določenem roku poravnava dolgove, ki jih ima do teh svojih upnikov. Tako ima poslovni sistem lahko obveznosti do bank za najeta posojila ter do dobaviteljev za nabavljen in še ne plačan material ali za druga kupljena sredstva v obliki stvari. Do zaposlenih lahko ima obveznosti za izplačilo obračunanih, a še ne izplačanih plač, do države za obračunane, a še ne plačane davke in druge dajatve. Iz naslova prejetih avansov pa lahko ima tudi obveznosti do kupcev. V računovodstvu celoto obveznosti do virov označujemo tudi z izrazom pasiva. Obveznosti do virov sredstev nam povedo, kako je poslovni sistem financiran.

Obveznosti do virov lahko členimo po različnih kriterijih (Melavec 2000, 119):

- kapital, pasivne časovne razmejitev in dolgovi,
- obveznosti do lastnih ali tujih virov,
- trajne obveznosti in obveznosti brez točno določenega roka zapadlosti, ter obveznosti s točno določenim rokom zapadlosti,
- dolgoročne in kratkoročne obveznosti do virov,
- obveznosti do zunanjih virov financiranja in obveznosti do notranjih virov financiranja.

Kapital

Kapital izraža lastniško financiranje poslovnega sistema in je z vidika poslovnega sistema njegova obveznost do lastnikov. Pojmujemo ga lahko finančno in stvarno.

Po finančnem pojmovanju kapitala so kapital denarna in druga sredstva, ki jih lastniki vložijo v poslovni sistem. Stvarno pojmovanje kapitala, po katerem je kapital izražen s stvarno proizvodnjo zmogljivostjo poslovnega sistema.

Kapital je torej tudi osnova za merjenje dobička, to je merilo donosnosti poslovnega sistema. Celotni kapital poslovnega sistema obsega (Milost 1997, 83):

- Osnovni kapital, ki je nominalno opredeljen v statutu poslovnega sistema. Vpišejo oziroma vplačajo ga lastniki.

- Vplačani presežek kapitala, ki se pojavlja pri delniški družbi, je pozitivna razlika med prodajno ceno delnic ob njihovi prvi prodaji in njihovo nominalno vrednostjo.
- Rezerve so namensko prihranjeni del čistega dobička. Namenjene so poravnavanju morebitnih bodočih izgub in ohranjanju plačilne sposobnosti.
- Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let je tisti del čistega dobička, ki je ostal nerazporejen. Prenesena izguba iz prejšnjih let pa je izguba, ki je ostala neporavnana.
- Revalorizacijski popravek kapitala pomeni povečanje nominalne vrednosti celotnega kapitala.
- Nerazporejeni čisti dobiček poslovnega leta je del dobička, ki je ostal v poslovnem sistemu nerazdeljen.

Pasivne časovne razmejitve

Pasivne časovne razmejitve (kratkoročne) se pojavljajo kot (Milost 1997, 85):

- Vnaprej vračunani stroški, ki so posledica enakomernega obremenjevanja dejavnosti poslovnega sistema s stroški, ki so sicer pričakovani, pa se še niso pojavili. To se lahko zgodi, ko poslovni sistem v obračunskem obdobju vračuna višje stroške velikih popravil od tistih, ki so dejansko nastali.
- Kratkoročno odloženi prihodki, ki se pojavijo, ko poslovni sistem že zaračuna oziroma celo prejme plačilo za storitev, ki je še ni opravil.

Poleg kratkoročnih poznamo tudi dolgoročne pasivne časovne razmejitve, ki jim pravimo dolgoročne rezervacije in so namenjene poravnavanju bodočih obveznosti, za katere pričakujemo, da bodo nastale šele čez leto dni, in poravnanju obveznosti, katerih nastanek in velikost sta negotova.

Osnova za oblikovanje dolgoročnih rezervacij so (Milost 1997, 86):

- Dolgoročni odloženi prihodki, ki so namenjeni pokrivanju stroškov, ki se bodo zelo verjetno pojavili v razdobju, daljšem od leta dni.
- Dolgoročno vnaprej vračunani stroški, ki so namenjeni zbiranju potrebnih sredstev, s katerimi bo mogoče pokriti kasnejše dejansko nastale stroške, ki se bodo pojavili v obdobju, daljšem od leta dni.
- Dotacije, ki so prejete za osnovna sredstva iz proračuna. Oblikovane dolgoročne rezervacije so namenjene pokrivanju stroškov amortizacije teh sredstev.
- Slabo ime, ki se pojavi pri nakupu drugega poslovnega sistema, če je njegova prodajna cena manjša od pri njem izkazane vrednosti čistega premoženja.

Dolgovi

Dolgovi so obveznosti do upnikov poslovnega sistema. Lahko so kratkoročni in dolgoročni. Pojavljajo se lahko iz naslova poslovanja in financiranja.

Med kratkoročne dolgove iz poslovanja spadajo (Milost 1997, 87):

- Prejeti avans, ki je znesek, ki ga plača kupec za bodoče dobave poslovnih učinkov.
- Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev, ki nastanejo v primeru, ko ima poslovni sistem obveznost do dobavitelja, katere višina je razvidna iz dobaviteljevega računa.
- Druge kratkoročne obveznosti v zvezi s stroški oziroma odhodki poslovanja, med katere spadajo obveznosti za opravljeno delo in dajatve, ki niso odvisne od poslovnega izida, npr. obveznosti za plačilo DDV-ja.
- Kratkoročne obveznosti v zvezi s stroški oziroma odhodki financiranja, ki so obveznosti za obresti.
- Kratkoročne obveznosti v zvezi z razdelitvijo poslovnega izida, ki so obveznosti za dividende ali druge deleže iz dobička.
- Druge obveznosti, kot so dolgoročni krediti dobaviteljev v zvezi s kupljenimi poslovnimi učinki.

Kratkoročni dolgovi iz financiranja so:

- kratkoročno dobljena posojila,
- izdani kratkoročni vrednostni papirji.

Me dolgoročne dolgove iz financiranja prištevamo:

- dolgoročno dobljena posojila in
- izdane dolgoročne vrednostne papirje.

2.2 Računovodski izkazi

Omenili smo že, da so ekonomske kategorije, ki so predmet preučevanja v računovodstvu, lahko opredeljene statično ali dinamično. Statično opredeljeni ekonomski kategoriji (sredstva in obveznosti do virov sredstev) sta vsebovani v bilanci stanja, dinamično opredeljene ekonomske kategorije (odhodki, prihodki in poslovni izid) pa v bilanci (izkazu) poslovnega izida. Bilanca stanja in bilanca (izkaz) poslovnega izida sta tako temeljna računovodska izkaza in tudi najpomembnejši sestavini letnega obračuna poslovnega sistema. Poleg njiju pa poznamo še bilanco (izkaz) finančnega izida. Bilanca stanja prikazuje pritoke in odtoke, bilanca finančnega izida pa prejeme in izdatke poslovnega sistema v obračunskem obdobju (Milost 1996, 71).

2.2.1 Bilanca stanja

Bilanca stanja je računovodski izkaz, ki prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev v določenem trenutku. Gre za izkaz premoženjskega in finančnega stanja poslovnega sistema, ki ima dve med seboj uravnoteženi strani. Bilanca stanja vsebuje informacije o investiranju in financiranju. Sestavi se za splošne ali posebne namene za potrebe zunanjega lahko pa tudi notranjega računovodskega poročanja. Od vrste in narave podjetja sta odvisna obseg in razčlenjenost postavk v njem (Melavec 2003, 106)

Vrste bilanc stanja

Bilance stanja lahko razvrstimo po različnih sodilih, in sicer (Milost 1996, 72):

- Glede na čas, v katerem jih sestavljamo, so bilance stanja lahko predračunske in obračunske.
- Glede na uporabnike informacij so lahko bilance stanja notranje ali zunanje. Notranje so namenjene zadovoljevanju potreb notranjim uporabnikom, zunanje pa so namenjene zunanjim uporabnikom.
- Glede na namen so bilance stanja redne in izredne. Redne bilance stanja so začetne in končne ter tiste, ki imajo točno določen datum, izredne pa se sestavijo ob izrednih razmerah, npr. ob ustanovitvi podjetja, ob združitvi, likvidaciji in drugo.

2.2.2 Bilanca poslovnega izida

Bilanca poslovnega izida prikazuje odhodke, prihodke in poslovni izid poslovnega sistema v obračunskem obdobju. Poslovni sistem lahko sestavi bilanco poslovnega izida šele, ko se pojavijo prvi odhodki in prvi prihodki. Za razliko od bilance stanja pri bilanci poslovnega izida ne moremo govoriti ob začetni bilanci, pač pa le o bilanci poslovnega izida obračunskega obdobja. Sestavi se za splošne ali posebne namene za potrebe zunanjega lahko pa tudi notranjega računovodskega poročanja. Od vrste in narave podjetja sta odvisna obseg in razčlenjenost postavk v njem (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije 2002, 167)

Vrste bilanc poslovnega izida

Enako kot pri bilanci stanja razvrstimo tudi bilanco poslovnega izida, in sicer (Milost 1996, 77):

- Glede na čas, v katerem jih sestavljamo, so bilance poslovnega izida lahko predračunske in obračunske.
- Glede na uporabnike so notranje za notranje uporabnike informacij in zunanje za zunanje uporabnike informacij.
- Glede na namen so redne in izredne. Redne so tiste, v katerih je bilančni datum vnaprej določen, izredne pa sestavljamo ob nepredvidenih dogodkih.

- Glede na obliko ločimo vzporedne, zaporedne in stopničaste bilance poslovnega izida. Pri vzporednem in zaporednem razvrščanju bilančnih postavk govorimo o bilanci poslovnega izida, pri stopničastem razvrščanju govorimo o izkazu stanja.

2.3 Bilančna načela

Pri oblikovanju in izkazovanju bilanc ter pri vrednotenju bilančnih pozicij moramo upoštevati bilančna načela. Z razvojem računovodske teorije, teorije bilanc in pod vplivom gospodarske zakonodaje je nastalo več načel bilanciranja (Kokotec 1997, 310-318):

Načelo stalnosti

Če izhajamo iz načela stalnosti, menimo, da poslovni sistem nima vnaprej določene življenjske dobe, torej je osnovan s ciljem večne eksistence. Pri takšnem gledanju na življenjsko dobo je potrebno obdobjno bilanciranje poslovnega sistema vsaj enkrat letno. Ker ima poslovni sistem neomejeno življenjsko dobo, ni potrebno, da se na dan bilanciranja ovrednotijo bilančne pozicije v absolutno točnih tržnih vrednostih, izjemoma le, če poslovni sistem preneha delovati. To načelo bi lahko opredelili tudi kot načelo časovne neomejenosti delovanja.

Načelo zaščite upnikov

Pri načelu zaščite upnikov je poudarjen premoženjski vidik bilance stanja. Čim večja je razlika med sredstvi in dolgovi, tem večja je vrednost kapitala in s tem zaščita upnikov. Odhodke vrednotimo čim višje, prihodke pa čim nižje. Tako zagotovimo povečanje kapitala in hkrati čim večjo zaščito upnikov.

Načelo vzročnosti

Načelo vzročnosti zahteva, da se pri periodičnemu obračunu izkažejo vsi prihodki in odhodki, ki so nastali v obravnavanemu obdobju, in sicer v bilanci poslovnega izida. Načelo vzročnosti se uporablja tudi pri opredeljevanju stroškov za stroškovne nosilce. Stroški se opredelijo tistemu stroškovnemu nosilcu, ki je stroške povzročil. Prav tako se to načelo uporablja pri opredeljevanju nabavne cene. Pogoj za dosledno izvajanje tega načela je natančna določitev tistih izdatkov, ki postanejo v obračunskem obdobju stroški, in tistih, ki v obračunskem obdobju ne postanejo stroški.

Načelo previdnosti

Bistvo načela previdnosti je, da se prihodki izkazujejo čim nižje, odhodki pa čim višje. Lahko se zgodi, da je načelo previdnosti v nasprotju z načelom resničnosti. Pri uporabi načela previdnosti pa pravzaprav oblikujemo tihe rezerve.

V okviru načela previdnosti imamo več podrejenih načel, s katerimi ga uresničujemo, in sicer:

- Načelo realizacije, ki narekuje, da dobiček ni mogoče izkazati vse dotlej, dokler ni tržno potrjen.
- Načelo imparitete, ki zahteva izkazovanje izgube, čeprav ta ni tržno verificirana. Če je namreč določena zaloga vrednotena po nabavni ceni, ki je višja od tržne, moramo zalogo prebilancirati na tržno vrednost. Razliko je potrebno izkazati kot odhodek.
- Načelo najnižje vrednosti nam narekuje, da se v primeru, ko je veljavna tržna cena nižja od nabavne, sredstva vrednotijo po tržnih cenah. Velja pa tudi obratno.
- Načelo dnevne vrednosti izraža bilanciranje sredstev po vrednosti, po kateri jih lahko vnovčimo.
- Načelo najvišje vrednosti pomeni, da se obveznosti bilancirajo najmanj v višini nominalne vrednosti, se pa tudi povečujejo. Na ta način zagotovimo pokrivanje kasneje nastalih stroškov.

Načelo finančne pazljivosti

S tem načelom, ko se aktivo vrednoti po nižji vrednosti, pasivo pa po višji, se olajšuje financiranje, saj je potrebnih manj tujih virov za financiranje podcenjene aktive, takšen pristop pri bilanciranju predstavlja prikrite oblike samofinanciranja. Načelo pazljivosti samo po sebi doprinese k zmanjšanju rizika glede bodočih stroškov oziroma odhodkov, saj s prikritim samofinanciranjem zmanjšujemo tuje vire in s tem tudi odhodke za obresti. Načelo finančne pazljivosti je v nasprotju z načelom resničnosti.

Načelo resničnosti

Načelo resničnosti zahteva, da se v bilanci stanja ne pojavijo niti tihe rezerve niti skrite izgube. Takšen pristop je v nasprotju z načelom previdnosti in zahteva ugotavljanje objektivne vrednosti sredstev in obveznosti do virov sredstev.

Načelo jasnosti

Načelo jasnosti zahteva, da so bilančne pozicije podane točno in razumljivo. Aktivne bilančne pozicije morajo biti razčlenjene do te mere, da bo jasno razvidno, kakšno funkcijo imajo posamezna sredstva v poslovnem procesu, v kakšni obliki se nahajajo in kakšen je njihov rok vezave. Pozicija pasive mora biti razčlenjena do te mere, da so razvidni lastništvo sredstev, nastanek in namen kapitala in izvor obveznosti do tujih virov. Prihodki in odhodki morajo biti razčlenjeni tako, da so jasno razvidni.

Načelo povezanosti bilanc

Načelo povezanosti bilanc se uresničuje z načelom identičnosti bilanc, kontinuitete bilanc in skladnosti bilanc. Navedena načela so podrejena načelu povezanosti bilanc.

Z načelom identičnosti bilanc mislimo na identičnost začetne bilance nekega razdobja s končno bilanco predhodnega obdobja. Od tega lahko odstopamo samo takrat, kadar nas k temu zavezujejo zakonski predpisi.

S kontinuiteto bilanc mislimo na časovno povezanost več zaključnih bilanc. Formalni vidik kontinuitete pomeni, da se niz zaporednih bilanc ne sme razlikovati po zunanji obliki. Vsebinski vidik kontinuitete pomeni, da se v nizu zaporednih bilanc uporablja enak način vrednotenja bilančnih pozicij.

Skladnost bilanc pomeni skladnost poslovnega izida. O skladnosti poslovnega izida govorimo takrat, kadar je seštevek razdobnih poslovnih izidov enak totalnemu poslovnemu izidu, ki ga ugotavljamo na koncu življenjske dobe poslovnega sistema.

2.4 Bilančna politika

Vsak poslovni sistem ima skupno poslovno politiko, kateri so podrejene politike temeljnih poslovnih dejavnosti, funkcij, organizacijskih enot in strokovnih področij. Tako poznamo nabavno, proizvodno, prodajno, finančno in kadrovske politike. V okviru bilanciranja nas še posebej zanima bilančna politika, ki ima prav tako velik vpliv na uresničevanje ostalih politik.

Bilančna politika je zavestno sestavljanje rednih in posebnih temeljnih računovodskih izkazov za notranje in zunanje uporabnike. Pri bilanciranju za notranje uporabnike imamo pri vodenju bilančne politike večjo avtonomijo, saj ni omejena s predpisi države in drugimi zunanjimi pravili. Bilanciranje za zunanje potrebe, kjer gre za vodenje bilančne politike, mora biti v skladu z zahtevami zunanjih uporabnikov bilanc (Kokotec 1997, 325).

Najvažnejše pri bilanciranju je vrednotenje. Razumemo ga kot določevanje primerne vrednosti sredstev in njihovih virov. Nikoli ne moremo govoriti o absolutno objektivnem vrednotenju. Pri vrednotenju s predpisi so določene le strokovne omejitve.

Bilanciranje določa okvir vrednotenja, znotraj katerega poslovni sistem izbira primerne rešitve in se odloča za tako imenovano bilančno politiko.

Bilančna politika zajema vse legalne ukrepe, ki jih lahko med poslovnim letom in pri izdelavi letnega obračuna uporabimo pri vsebinskem in formalnem opredeljevanju bilanc in poročil. Bilančna politika je odvisna od namena in ciljev bilanciranja, kakor tudi od osebe, ki si prizadeva prikazati zdrav ali nezdrav gospodarski položaj. Je tudi orodje za uresničevanje poslovne politike.

Bilančno politiko največkrat usmerja vodstvo, ki strmi k uravnavanju nihanj in k obstoju in razvoju poslovnega sistema.

V politiki delitve poslovnega izida se kaže tudi davčna politika, ki jo vodi poslovni sistem. Gre za politiko davčnih olajšav, zmanjšanja davkov ali odlaganje davkov za kasnejša leta. Vsak poslovni sistem ima pravico, da v okviru davčnih predpisov išče rešitev, ki bo zanj najugodnejša. Z bilančno politiko bomo skušali doseči minimum takih dajatev.

Bilančna politika je v oporo tudi politiki informiranja. Gre predvsem za zunanje informiranje o poslovnem sistemu, ko javnosti na podlagi izdelanega letnega obračuna prikažemo finančni položaj in poslovno uspešnost.

2.5 Bilančna strategija in taktika

Strategija je sestavni del politike poslovnega sistema oziroma orodje za doseganje ciljev. Strateški cilji so torej izid strateškega vodenja oziroma izid reagiranja vodstva na spremembe v poslovanju. Uresničujemo jih z izbiro ustreznih postopkov, čemur pravimo tudi taktika.

Taktični ukrepi pri bilanciranju so (Kokotec 1997, 327):

- omejevanje prodaje vodi k manjšemu prihodku in k povečanju gibljivih sredstev ter k zahtevi po povečanju virov financiranja,
- nevračunani stroški investicijskega vzdrževanja vodijo k boljšemu poslovnemu izidu, vendar sočasno tudi k tveganju za denarno in stroškovno pokritje tovrstnih del v bodoče,
- povečana nabava vodi k večji varnosti poslovnega procesa, vendar zahteva tudi večje vire financiranja,
- vračunane dolgoročne rezervacije znižujejo poslovni izid in ustvarjajo večjo plačilno sposobnost,
- zoženo vrednotenje zalog znižuje gibljiva sredstva in manjša potrebe po virih financiranja, znižuje poslovni izid in ustvarja sliko manj uspešnega poslovnega sistema, saj vpliva na manjša izplačila iz davkov,
- uvajanje višje amortizacije povečuje stroške, znižuje poslovni izid, ima pa ugodnejšo sliko o finančnem položaju poslovnega sistema,

- odpisovanje neporavnanih terjatev znižuje poslovno uspešnost, ustvarja pa ugodnejšo sliko o finančnem položaju poslovnega sistema,
- uvajanje načrtovanih cen omogoča izkazovanje zalog in potroškov po načrtovanih in ne dejanskih nabavnih ali proizvodjalnih stroških, kar daje možnost uravnavanja poslovnega izida in vrednosti sredstev v odvisnosti od odmikov med dejanskimi in načrtovanimi cenami.

2.6 Računovodsko analiziranje poslovanja

Z računovodskim analiziranjem presojava ugodnosti in možnosti za izboljšanje ugotovljenega. Gre za proučevanje poslovnih procesov in stanj z namenom spoznavanja razmerij med pojavi. Namen računovodskega analiziranja je spoznati razloge, ki so privedli do obstoječega stanja, in obenem zbrati potrebne informacije za doseg njegovega izboljšanja.

2.6.1 Metode računovodskega analiziranja poslovanja

Za računovodsko analiziranje poslovanja uporabljamo različne metode, in sicer (Milost 1997, 213):

- Metodo razčlenjevanja uporabljamo, kadar proučujemo sestavljene poslovne procese in želimo spoznati njihove sestavne dele. Razčlenjevanje lahko poteka tako dolgo, dokler ne pridemo do sestavnih delov, katerih se ne da več razčleniti. Metoda nas pripelje do spoznanj, ki so prikrita.
- Metodo primerjanja uporabljamo, kadar proučujemo primerljive, vendar ne nujno iste poslovne procese in želimo spoznati odmike ali razmerja med njimi. Podatki, ki jih primerjamo, so lahko tudi različni, vendar morajo biti smiselno povezani.
- Metodo izločevanja uporabljamo takrat, ko niti navidezno istovrstni podatki zaradi zunanjih vplivov na proučevane poslovne procese niso medsebojno primerljivi. Pri tej metodi moteče zunanje vplive izločimo.
- Metodo osamljanja uporabljamo, kadar želimo iz množice podatkov upoštevati le tiste, ki so za predviden namen odločilni. Na ta način omejujemo področje proučevanja.
- Metodo strnjevanja uporabljamo tedaj, ko želimo posamezna spoznanja o proučevanih poslovnih procesih povezati v celoto. Strnjevanje posameznih spoznanj, do katerih smo prišli z drugimi metodami, nas popelje do končnega rezultata.

2.6.2 Analiziranje učinkovitosti in uspešnosti poslovanja

Učinkovitost in uspešnost poslovanja lahko analiziramo na osnovi štirih načel (Milost 1997, 216):

- Proizvodnost je tehnološka učinkovitost poslovanja, ki se kaže v količini proizvedenih poslovnih učinkov ob določenem številu zaposlenih.
- Koeficient gospodarnosti nam kaže razmerje med prihodki in odhodki. Koeficient gospodarnosti celotnega poslovnega sistema je rezultat seštevka delnih koeficientov gospodarnosti.
- Donosnost lahko pojasnujemo z različnih vidikov. Lastnike zanima koeficient, ki pojasnjuje čisto donosnost kapitala, to je razmerje med čistim dobičkom in kapitalom. Ker poslovna sredstva niso financirana samo s kapitalom, moramo v kazalnik zajeti še dolgove in obresti v zvezi z dolgovi.
- Plačilna sposobnost poslovnega sistema je njegova sposobnost, da lahko poravnava svoje zapadle obveznosti. Za zagotavljanje plačilne sposobnosti je pomembno, da poslovni sistem razpolaga s primerno sestavo sredstev in primerno hitrostjo preoblikovanja iz ene oblike v drugo.

2.6.3 Analiziranje sredstev in obveznosti do virov sredstev

Sredstva in obveznosti do virov sredstev so postavke bilance stanja, zato njihovo analiziranje pomeni analiziranje bilance stanja. Za analiziranje sredstev in obveznosti do virov sredstev uporabljamo sledeče kazalnike (Milost 1997, 221):

- Kazalniki sestave sredstev nam povedo, kakšna je stopnja udeležnosti osnovnih sredstev, obratnih sredstev in finančnih naložb v sestavi sredstev.
- Kazalnik tehnične opremljenosti dela s sredstvi nam pove, s kolikšno vrednostjo sredstev razpolaga vsak zaposleni.
- Kazalnik odpisanosti osnovnih sredstev je razmerje med popravkom vrednosti osnovnih sredstev in nabavno vrednostjo osnovnih sredstev.
- Kazalnik obračanja obratnih sredstev nam pove, v kolikšnem času se sredstva preoblikujejo iz denarne v stvarno in ponovno v denarno obliko.
- Kazalnik finančne neodvisnosti je kazalnik, pri katerem gre za stopnjo udeležnosti kapitala, dolgov in pasivnih časovnih razmejitev v oobveznostih do virov sredstev.
- Kazalniki finančnega kritja sredstev nam kažejo, kako so financirane posamezne vrste sredstev.

3 PREDSTAVITEV PODJETJA SI.MOBIL, D. D.

Družba Si.mobil je slovenski operater mobilne telefonije GSM (Global System for Mobile Communications). GSM je digitalno radijsko mobilno komunikacijsko omrežje, ki deluje v frekvenčnih spektrih 900 in 1800 MHz. Sistem omogoča govorne in podatkovne komunikacije. Sedež podjetja je na Šmartinski cesti 134b v Ljubljani. Širom po Sloveniji ima sedem lastnih Si.mobil Vodafone centrov in 35 ekskluzivnih prodajnih mest Vodafone live! in še 179 drugih prodajnih mest. Organe družbe Si.mobil sestavljajo uprava, nadzorni svet in skupščina. Trenutno je v družbi 240 zaposlenih. Na trgu zadovoljuje 363.000 naročnikov, kar predstavlja 23,3% delež. Pokritost z omrežjem na ozemlju Republike Slovenije je 99,4%.

Družba Si.mobil komunikacijske storitve je bila ustanovljena 23. decembra 1997 z ustanovitvenim kapitalom 3.000.000 SIT. Skupščina delničarjev je leta 1999 sprejela sklep o povečanju osnovnega kapitala na 2,5 milijarde SIT, leta 2000 pa na 9,3 milijarde SIT, ki je enak današnjemu.

S podpisom koncesijske pogodbe z vlado Republike Slovenije je 9. oktobra 1998 Si.mobil postal operater v sistemu GSM 900, z letom 2000 pa so prejeli koncesijo za GSM 1800. Maja 2001 je kot prvi v Sloveniji predstavil sistem GPRS (General Packet Radio Service), ki poleg paketnega dostopa in prenosa podatkov po več kanalih omogoča stalno povezljivost in boljšo odzivnost. GPRS pomeni generacijo 2,5 in predstavlja pomemben korak v smeri omogočanja storitev 3. generacije mobilne telefonije. Decembra 2003 je med prvimi v Evropi predstavil tudi EDGE (Enhanced data rates for Global Evolution), 3. generacijo mobilne telefonije. EDGE bistveno poveča zmogljivost GSM/GPRS omrežij in tako realno omogoča štirikrat hitrejši prenos podatkov kot GPRS.

Ob začetku poslovnega leta 2001 je Si.mobil dobil novega večinskega lastnika, in sicer avstrijskega Mobilkom. Ustanovitelji Si.mobil-a so ob prodaji dosegli vrednost delnic, ki ga uvršča med najboljše investicije v zgodovini slovenskega gospodarstva. Mobilkom AG Austria je z nakupom deleža postavil pomemben mejnik v svoji strategiji za srednjo Evropo. Z nastopom vodilnega avstrijskega podjetja v Sloveniji se je sklenil most med Avstrijo in Hrvaško, kjer ima Mobilkom hčerinsko podjetje VIPnet.

Lastniška struktura Si.mobil d.d: Mobilkom Beteiligungsgesellschaft mbH (75%), Istrabenz holdinška družba d.d. (8,24%), Intereuropa Globalni logistični servis d.d. (5,48%), Iskratel Telekomunikacijski sistemi d.o.o. (5,46%), Medaljon upravljanje drugih družb d.d. (2,35%), Probanka d.d. (2,35%) in Telemach družba za komunikacijske storitve d.o.o. (1,12%).

Leta 2003 je Si.mobil sklenil partnerstvo z Vodafonom, kar je omogočilo, da uporabniki lahko koristijo globalno storitev EUROCALL, enotno tarifo za gostovanje v 29 državah Evrope.

Nadaljnja vizija Si.mobil-a je vlaganje v tehnološke izboljšave omrežja ter v razvoj in uporabo storitev, kar bo strankam zagotavljalo najvišjo kakovost storitev. V družbi posvečajo veliko pozornost izobraževanju zaposlenih. V 2004 so zaposleni opravili kar 650 izobraževalnih dni, med tem ko se jih skoraj 10 odstotkov izobražuje ob delu.

Po petih letih dobrih finančnih izkazov, a rahli stagnaciji rasti uporabniške baze, je Si.mobil v letu 2004 ubral pot popolne transformacije. Dobro pripravljena prenova strateških usmeritev je, s skoraj izjemno argumentacijo, močnim vodstvom ter ekipo lokalnih direktorjev omogočila Si.mobilu cenovno prednost v Sloveniji. Na trgu kot je slovenski, zgolj hrabra poteza prilagoditve cen ni dovolj. Ta konkretni trg je zahteven tako v smislu uporabnika kakor v smislu regulative. Nove strateške usmeritve Si.mobila v pretežno rezidenčni segment uporabnikov, cenovna prednost in kakovost so kljub zelo majhni rasti števila uporabnikov pripomogla k temu, da imajo kakovostno bazo uporabnikov. Povprečni prihodek na uporabnika (ARPU) se je v primerjavi z letom 2003 zvišal v letu 2004 za 1,2% in znaša 3.586 SIT. Ne glede na to, da je število uporabnikov ob koncu leta 2004 naraslo le za 0,5% in je znašalo 363.283, so finančni rezultati pokazali pozitiven trend rasti. Tako se je povečal tudi delež uporabe podatkovnih storitev, saj znašajo 15,5%, kar je za 1,3 odstotne točke več kot leta 2003. Celotni prihodki Si.mobila so se v letu 2004 povečali za 9,7% in so znašali 21 milijard SIT. V primerjavi z enakim obdobjem leta 2003 se je poslovni izid iz poslovanja pred amortizacijo povečal za 59% in je znašal 4,9 milijarde SIT. Poslovni izid je iz poslovanja je leta 2004 prvič pozitiven in znaša 23,1 milijon SIT.

4 BILANCA STANJA, IZKAZ POSLOVNEGA in finančnega IZIDA

V letu 2003 in 2004 je Si.mobil pripravil naslednje računovodske izkaze:

- računovodske izkaze v skladu z slovenskimi računovodskimi standardi (SRS), ki jih revidira družba KPMG Slovenija,
- skupinski poročevalski paket v skladu z računovodskimi standardi (US GAAP),
- računovodske izkaze v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi (MRS).

Skupinski poročevalski paket Si.mobil pripravlja, ker Telekom Austria AG (matična družba podjetja Mobilkom Austria) kotira na Newyorški borzi (NYSE), kjer morajo vsa uvrščena podjetja poročati vlagateljski javnost v skladu z računovodski standardi US GAAP. To so standardi, ki jih uporabljajo mnoga telekomunikacijska podjetja po vsem svetu, zato so jih tudi v Si.mobilu izbrali za svoj poslovni informacijski sistem za namene načrtovanja in predračunavanja.

V nadaljevanju bom predstavila letne računovodske izkaze, bilanco stanja, poslovni in finančni izkaz za leti 2003 in 2004, ter jih primerjala med seboj.

4.1 Bilanca stanja Si.mobil, d. d. na dan 31.12.2004 in 31.12.2003

Bilanco stanja podjetja Si.mobil za leti 2004 in 2003 prikazuje tabela 4.1.

Tabela 4.1 Bilanca stanja na dan 31.12.2004 in 31.12.2003

v 000 SIT	31.12.2004	31.12.2003
GIBLJIVA SREDSTVA		
Denarna sredstva in kratkoročne finančne naložbe	1.714.825	780.944
Kratkoročne terjatve do kupcev	2.575.812	2.800.170
Kratkoročne terjatve do kupcev v skupini	174.722	221.066
Zaloge	1.086.976	820.996
Aktivne časovne razmejitve	1.267.172	1.202.334
Ostale kratkoročne terjatve iz poslovanja	391.492	554.125
Skupaj gibljiva sredstva	7.210.999	6.279.635
STALNA SREDSTVA		
Neopredmetena dolgoročna sredstva	3.907.869	4.227.539
Opredmetena osnovna sredstva	19.281.808	20.067.315
Ostala dolgoročna sredstva	180.279	220.926
Dolgoročno odložene terjatve za davek	695.000	984.236
Skupaj stalna sredstva	24.002.651	25.500.016
SKUPAJ SREDSTVA	31.213.650	31.779.651
v 000 SIT	31.12.2004	31.12.2003

KRATKOROČNE OBVEZNOSTI		
Kratkoročne obveznosti iz financiranja	3.409.636	2.481.867
Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev	4.191.701	5.291.110
Kratkoročno vnaprej vračunani stroški	508.961	404.274
Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev v skupini	6.697	22.193
Ostale kratkoročne obveznosti iz poslovanja	253.279	236.211
Kratkoročno odloženi prihodki	485.007	380.952
Kratkoročno odložene obveznosti za davek	23.923	73.013
Skupaj kratkoročne obveznosti	8.879.204	8.889.620
DOLGOROČNE OBVEZNOSTI		
Dolgoročne obveznosti iz financiranja	18.850.546	18.439.227
Dolgoročne obveznosti iz finančnega najema	0	6.011
Dolgoročne obveznosti do zaposlenih	22.601	20.651
Druge dolgoročne obveznosti	460.943	54.290
Skupaj dolgoročne obveznosti	19.334.090	18.520.179
KAPITAL		
Osnovni kapital	9.300.000	9.300.000
Kapitalske rezerve	21.259.000	21.245.747
Prenesena izguba iz preteklih let	-27.207.614	-25.982.887
Popravek kapitala	-351.030	-193.008
Skupaj kapital	3.000.356	4.369.852
SKUPAJ OBVEZNOSTI IN KAPITAL	31.213.650	31.779.651

Vir: Finančno poročilo Si.mobil za leti 2004 in 2003

4.2 Izkaz poslovnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003

Izkaz poslovnega izida podjetja Si.mobil za leti 2004 in 2003 prikazuje tabela 4.2.

Tabela 4.2 Izkaz poslovnega izida za leti 2004 in 2003

v 000 SIT	2004	2003
Prihodki iz poslovanja	16.719.883	15.347.167
Prihodki iz naslova medomrežnih povezav	4.269.403	3.781.128
Skupaj prihodki iz poslovanja	20.989.286	19.128.295
Stroški blaga in materiala	-3.334.039	-2.907.069
Stroški dela	-1.949.669	-2.133.525
Stroški iz naslova medomrežnih povezav	-2.848.255	-2.596.993
Stroški drugih storitev	-7.984.345	-8.431.915
Rezultat poslov. Pred amortizacijo, obrestmi in davki	4.872.978	3.058.793
Amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev	-4.341.480	-3.417.624
Amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev	-508.446	-478.343
Rezultati iz poslovanja pred obrestmi in davki	23.052	-837.174
Ostali prihodki in odhodki	-133.204	-685.406
Prihodki iz obresti in drugi prihodki financiranja	299.333	162.543
Odhodki iz obresti in drugi odhodki financiranja	-1.058.783	-2.053.927
Rezultat pred obdavčitvijo	-869.602	-3.413.964
Odloženi davek iz dobička	-355.125	-1.795.252
Čisti dobiček ali izguba pred izrednimi postavkami	-1.224.727	-5.209.216
Učinek spremembe računovodskih načel	0	-6.127
Čisti dobiček ali izguba	-1.224.727	-5.215.343
Spremembe popravka kapitala	-158.022	-255.326
Čisti dobiček ali izguba po sprem. popravka kapitala	-1.382.749	-5.470.669

Vir: Finančno poročilo Si.mobil za leti 2004 in 2003

4.3 Izkaz finančnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003

Izkaz finančnega izida podjetja Si.mobil za leti 2004 in 2003 prikazuje tabela 4.3.

Tabela 4.3 Izkaz finančnega izida za leti 2004 in 2003

v 000 SIT	31.12.2004	31.12.2003
Finančni tok iz poslovanja	4.162.180	-2.062.012
Čisti dobiček ali izguba	-1.224.727	-5.215.343
Amortizacija	4.849.926	3.895.966
Dobiček ali izguba pri prodaji opreme	-24.531	156
Spremembe pri dolgoročnih rezervacijah	1.950	-59.460
Spremembe obveznosti iz poslovanja in PČR	161.272	-4.390.057
Spremembe terjatev iz poslovanja in AČR	309.145	914.590
Spremembe vrednosti zalog	-265.980	996.884
Spremembe odloženih davkov	355.125	1.795.252
Finančni tok iz investiranja	-3.407.789	-3.826.007
Naložbe v opred. osnovna sred. in neopred. dolgor. sred.	-3.565.084	-3.936.403
Pritoki iz prodaje osnovnih sredstev	157.295	44.952
Dolgoročne finančne naložbe	0	65.444
Finančni tok iz financiranja	179.490	6.383.313
Odplačilo glavnice obveznic	0	-227.869
Pritok iz povečanja dolgor. obveznosti iz financiranja	1.918.005	6.390.532
Sprememba kratkoročnih obveznosti iz financiranja	0	1.925.808
Odplačilo glavnice dolgoročnega dolga	-1.738.515	-1.705.158
Finančni izid	933.881	495.294
Začetno stanje denarnih sredstev	780.944	285.650
Končno stanje denarnih sredstev	1.714.825	80.944

Vir: Finančno poročilo Si.mobil za leti 2004 in 2003

4.4 Primerjava bilance stanja Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003

Primerjava bilance stanja v podjetju Si.mobil za leti 2004 in 2003 je prikazana v tabeli 4.4.

Tabela 4.4 Primerjava bilance stanja za leti 2004 in 2003

v 000 SIT	2004	2003	Povečanje (zmanjšanje)	Odstotek
GIBLJIVA SREDSTVA				
Denarna sredstva in kratkoročne finančne naložbe	1.714.825	780.944	933.881	119,58
Kratkoročne terjatve do kupcev	2.575.812	2.800.170	-224.358	-8,01
Kratkoročne terjatve do kupcev v skupini	174.722	221.066	-46.344	-20,96
Zaloge	1.086.976	820.996	265.980	32,40
Aktivne časovne razmejitve	1.267.172	1.202.334	64.838	5,39
Ostale kratkoročne terjatve iz poslovanja	391.492	554.125	-162.633	-29,35
Skupaj gibljiva sredstva	7.210.999	6.279.635	931.364	14,83
STALNA SREDSTVA				
Neopredmetena dolgoročna sredstva	3.907.869	4.227.539	-319.670	-7,56
Opredmetena osnovna sredstva	19.281.808	20.067.315	-785.507	-3,91
Ostala dolgoročna sredstva	180.279	220.926	-40.647	-18,40
Dolgoročne odložene terjatve za davek	695.000	984.236	-289.236	-29,39
Skupaj stalna sredstva	24.002.651	25.500.016	-1.497.365	-5,87
SKUPAJ SREDSTVA	31.213.650	31.779.651	-566.001	-1,78

v 000 SIT	2004	2003	Povečanje (zmanjšanje)	Odstotek
KRATKOROČNE OBVEZNOSTI				
Kratkoročne obveznosti iz financiranja	3.409.636	2.481.867	927.769	37,38
Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev	4.191.701	5.291.110	-1.099.409	-20,78
Kratkoročne vnaprej vračunani stroški	508.961	404.274	104.687	25,90
Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev v skupini	6.697	22.193	-15.496	-69,82
Ostale kratkoročne obveznosti iz poslovanja	253.279	236.211	17.068	7,23
Kratkoročni odloženi prihodki	485.007	380.952	104.055	27,31
Kratkoročne odložene obveznosti za davek	23.923	73.013	-49.090	-67,23
Skupaj kratkoročne obveznosti	8.879.204	8.889.620	-10.416	-0,12
DOLGOROČNE OBVEZNOSTI				
Dolgoročne obveznosti iz financiranja	18.850.546	18.439.227	411.319	2,23
Dolgoročne obveznosti iz finančnega najema	0	6.011	-6.011	-100,00
Dolgoročne obveznosti do zaposlenih	22.601	20.651	1.950	9,44
Druge dolgoročne obveznosti	460.943	54.290	406.653	749,04
Skupaj dolgoročne obveznosti	19.334.090	18.520.179	813.911	4,39
KAPITAL				
Osnovni kapital	9.300.000	9.300.000	0	0,00
Kapitalske rezerve	21.259.000	21.245.747	13.253	0,06
Prenesena izguba iz preteklih let	-27.207.614	-25.982.887	-1.224.727	4,71
Popravek kapitala	-351.030	-193.008	-158.022	81,87
Skupaj kapital	3.000.356	4.369.852	-1.369.496	-31,34
SKUPAJ OBVEZNOSTI IN KAPITAL	31.213.650	31.779.651	-566.001	-1,78

Vir: Finančno poročilo Si.mobil za leti 2004 in 2003

4.5 Primerjava poslovnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003

Primerjavo poslovnega izida podjetja Si.mobil za leti 2004 in 2003 je prikazana v tabeli 4.5.

Tabela 4.5 Primerjava poslovnega izida za leti 2004 in 2003

v 000 SIT	2004	2003	Povečanje (zmanjšanje)	Odstotek
Prihodki iz poslovanja	16.719.883	15.347.167	1.372.716	8,94
Prihodki iz naslova mrežnih povezav	4.269.403	3.781.128	488.275	12,91
Skupaj prihodki iz poslovanja	20.989.286	19.128.295	1.860.991	9,73
Stroški blaga in materiala	-3.334.039	-2.907.069	-426.970	14,69
Stroški dela	-1.949.669	-2.133.525	183.856	-8,62
Str. iz naslova medomrežnih povezav	-2.848.255	-2.596.993	-251.262	9,68
Stroški drugih storitev	-7.984.345	-8.431.915	447.570	-5,31
Rezultati poslovanja pred amortizacijo, obresti in davki	4.872.978	3.058.793	1.814.185	59,31
Amor. opredmetenih osnovnih sredstev	-4.341.480	-3.417.624	-923.856	27,03
Amor. neopr. dolgoročnih sredstev	-508.446	-478.343	-30.103	6,29
Rezultati iz poslovanja pred obresti in davki	23.052	-837.174	860.226	-102,75
Ostali prihodki in odhodki	-133.204	-685.406	552.202	-80,57
Prihodki iz obresti in drugi prihodki financiranja	299.333	162.543	136.790	84,16
Odhodki iz obresti in drugi odhodki financiranja	-1.058.783	-2.053.927	995.144	-48,45
Rezultat pred obdavčitvijo	-869.602	-3.413.964	2.544.362	-74,53
Odloženi davek iz dobička	-355.125	-1.795.252	1.440.127	-80,22
Čisti dobiček ali izguba pred izrednimi postavkami	-1.224.727	-5.209.216	3.984.489	-76,49
Učinek sprem. računovodskih načel	0	-6.127	6.127	-100,00
Čisti dobiček ali izguba	-1.224.727	-5.215.343	3.990.616	-76,52
Spremembe popravka kapitala	-158.022	-255.326	97.304	-38,11
Čisti dobiček ali izguba po spremembi popravka kapitala	-1.382.749	-5.470.669	4.087.920	-74,72

Vir: Finančno poročilo Si.mobil za leti 2004 in 2003

Navkljub tržnim razmeram, ki v letu 2004 niso bile naklonjene razvoju konkurence na Slovenskem trgu mobilnih komunikacij, je Si.mobil v poslovnem letu 2004 izboljšal svoje poslovne rezultate. Prihodki so se v primerjavi z letom 2003 povečali za 9,7% na 20,9 mrd SIT in odražajo spremenjeno strategijo Si.mobila in njegove mednarodne povezave. Tako so se povečali tudi prihodki iz naslova medomrežnih povezovanj za 13% na 4,2 mrd SIT in prihodki iz prodaje storitev in blaga uporabnikom za 8% na 16,7 mrd SIT. Ob tem so posebno pozornost namenili upravljanju stroškov in kombinacija teh aktivnosti je pomagala, da so poslovni izid pred amortizacijo v primerjavi z letom 2003 povečali za 59% na 4,9 mrd SIT, kar predstavlja pomemben mejnik v poslovanju Si.mobila d. d.. Čista izguba je znašala 1,2 mrd SIT, kar pomeni 75% manj kot leta 2003.

Si.mobil je ohranil nivo naročnikov 363.000 iz leta 2003, rahlo povečal število minut pogovorov, opravljenih v Si.mobilovem omrežju, povečal število poslanih kratkih sporočil (SMS) ter izrazito povečal število multimedijskih sporočil (MMS) in podatkovni promet. V letu 2004 je nadaljeval z načrtovanim vlaganji, saj je v naložbe porabil 3,6 mrd SIT. Investicije so usmerili predvsem v optimizacijo omrežja, razširitev svoje prisotnosti na trgu, kakovost omrežja in uvedbo novih storitev. V letu 2004 je Si.mobil nadaljeval z izvajanjem strategije 3G in je omrežje še naprej nadgrajeval s tehnologijo EDGE in ob koncu leta je s tehnologijo EDGE zagotovil 40-odstotno pokritost prebivalstva. V letu 2004 je Si.mobil zmanjšal potrebo po zunanjem financiranju, zato so nova posojila lastnika Si.mobilu znašala 8 milijonov evrov.

4.6 Primerjava izkaza finančnega izida Si.mobil, d. d. za leti 2004 in 2003

Primerjava finančnega izida podjetja Si.mobil za leti 2004 in 2003 je prikazana v tabeli 4.6.

Tabela 4.6 Primerjav izkaza finančnega izida za leti 2004 in leto 2003

v 000 SIT	31.12.2004	31.12.2003	Povečanje (zmanjšanje)	Odstotek
Finančni tok iz poslovanja	4.162.180	-2.062.012	6.224.192	-301,85
Čisti dobiček ali izguba	-1.224.727	-5.215.343	3.990.616	-76,52
Amortizacija	4.849.926	3.895.966	953.960	24,49
Dobiček ali izguba pri prodaji opreme	-24.531	156	-24.687	-15.825,00
Sprem. pri dolgoročnih rezervacijah	1.950	-59.460	61.410	-103,28
Sprem. obv. iz poslovanja in PČR	161.272	-4.390.057	4.551.329	-103,67
Sprem. terjatev iz poslovanja in AČR	309.145	914.590	-605.445	-66,20
Spremembe vrednosti zalog	-265.980	996.884	-1.262.864	-126,68
Spremembe odloženih davkov	355.125	1.795.252	-1.440.127	-80,22
Finančni tok iz investiranja	-3.407.789	-3.826.007	418.218	-10,93
Naložbe v opred. osnovna sred. in neopred. dolgor. sred.	-3.565.084	-3.936.403	371.319	-9,43
Pritoki iz prodaje osnovnih sredstev	157.295	44.952	112.343	249,92
Dolgoročne finančne naložbe	0	65.444	-65.444	-100,00
Finančni tok iz financiranja	179.490	6.383.313	-6.203.823	-97,19
Odplačilo glavnice obveznic	0	-227.869	227.869	-100,00
Pritok iz povečanja dolgor. obveznosti iz financiranja	1.918.005	6.390.532	-4.472.527	-69,99
Sprememba krat. obveznosti iz financ.	0	1.925.808	-1.925.808	-100,00
Odplačilo glavnice dolgoročnega dolga	-1.738.515	-1.705.158	-33.357	1,96
Finančni izid	933.881	495.294	438.587	88,55
Začetno stanje denarnih sredstev	780.944	285.650	495.294	173,39
Končno stanje denarnih sredstev	1.714.825	80.944	1.633.881	2.018,53

Vir: Finančno poročilo Si.mobil za leti 2004 in 2003

4.7 Analiza s kazalniki

4.7.1 Kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznosti do virov sredstev

Sredstva in obveznosti do virov sredstev so postavke bilance stanja, zato njihovo analiziranje pomeni analiziranje bilance stanja. Najpogosteje jih lahko pravilno presodimo, če jih primerjamo še z drugimi podatki.

Kazalniki sestave sredstev

Stopnja udeležnosti osnovnih sredstev v sredstvih = osnovna sredstva / sredstva

Stopnja udeležnosti obratnih sredstev v sredstvih = obratna sredstva / sredstva

Gospodarska kategorija	2004	Delež	2003	Delež
Osnovna sredstva	24.002.651	77%	25.500.016	80%
Obratna sredstva	7.210.999	23%	6.279.635	20%
Skupaj sredstva	31.213.650	100%	31.779.651	100%

Iz razpredelnice je razvidno, da ima družba večino sredstev udeleženih v osnovnih sredstvih, manjši del v obratnih sredstvih. Osnovna in obratna sredstva predstavljajo za družbo celotna sredstva poslovnega sistema.

Kazalnik tehnične opremljenosti dela

Koeficient opremljenosti dela s sredstvi = sredstva / število zaposlenih

Gospodarska kategorija	2004	2003
Sredstva	31.213.650	31.779.651
Število zaposlenih	240	237
Koeficient	130.056	134.091

Koeficient tehnične opremljenosti dela nam pove, s kolikšno vrednostjo sredstev razpolaga vsak zaposleni. Vrednosti za leti 2004 in leto 2003 sta si približno podobni. Do manjše razlike prihaja zaradi nekoliko manjše vrednosti sredstev v letu 2004 in treh novih zaposlenih v letu 2004.

Kazalnik finančnega kritja sredstev

Koeficient kapitalne pokritosti osnovnih sredstev = kapital / osnovna sredstva

Gospodarska kategorija	2004	2003
Kapital	3.000.356	4.369.852
Osnovna sredstva	24.002.651	25.500.016
Delež	12,5%	17,1%

Kazalnik nam kaže, kako so financirane posamezne vrste sredstev. Zaradi izgub iz prejšnjih let je delež kapitala v primerjavi s sredstvi zelo majhen. Ker v družbi prevladujejo osnovna sredstva, bi bilo potrebno delež kapitala v primerjavi z osnovnimi sredstvi dvigniti na višjo raven.

Kazalnik finančnega kritja obveznosti do virov sredstev

Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih sredstev = kratkoročna sredstva / kratkoročni dolgovi

Gospodarska kategorija	2004	2003
Kratkoročna sredstva	7.210.999	6.279.635
Kratkoročni dolgovi	8.879.204	8.889.620
Koeficient	0,81	0,70

Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti je manjši od 1, kar pomeni, da družba iz kratkoročnih sredstev ne krije kratkoročnih dolgov. Da bi lahko družba živel manj tvegano, bi moral koeficient znašati najmanj 2.

4.7.2 Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom

Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom merijo učinkovitost poslovnega sistema, da opravi zastavljeno nalogo v določenem času. Ugotavljamo jo kot razmerje med potroški in poslovnimi učinki.

Kazalnik gospodarnosti

Koeficient gospodarnosti = prihodki / odhodki

Gospodarska kategorija	2004	2003
Prihodki	20.989.286	19.198.295
Odhodki	22.372.035	24.595.964
Koeficient	0,94	0,78

Vsi rezultati, ki so manjši od 1, izkazujejo izgubo ter povedo, da družba ne posluje gospodarno. Ker je družba v preteklih letih ustvarjala velike izgube in ni poslovala gospodarno, se ti rezultati občutijo še danes. Koeficient gospodarnosti se vse bolj bliža številki 1, tako da je pričakovati v letu 2005 dobiček.

Kazalnik donosnosti

Koeficient čiste donosnosti kapitala = čisti dobiček / kapital

Gospodarska kategorija	2004	2003
Čisti dobiček	-1.382.749	-5.470.669
Kapital	3.000.356	4.369.852
Koeficient	-0,46	-1,25

Tako v preteklih letih kakor v letu 2004 je družba poslovala z izgubo in ni ustvarila čistega dobička, koeficient čiste donosnosti kapitala je negativen. Glede na trend gibanja je v naslednjem letu pričakovati čisti dobiček.

Kazalnik celotne dobičkonosnosti

Celotna dobičkonosnost = prihodki – odhodki / prihodki

Gospodarska kategorija	2004	2003
Prihodki	20.989.286	19.128.295
Odhodki	22.372.035	24.595.964
Koeficient	-0,06	-0,29

Primerjava kazalnikov nam kaže, da se je celotna dobičkonosnost v letu 2004 približala ničli, tako da je v naslednjem letu mogoče pričakovati dobiček. Trenutni rezultat še vedno kaže, da družba kljub prihodkom ne ustvarja dobička.

4.7.3 Kazalniki v zvezi s financiranjem

Kazalnik finančne neodvisnosti

Delež udeležnosti kapitala v financiranju = kapital / obveznosti do virov sredstev

Gospodarska kategorija	2004	2003
Kapital	3.000.356	4.369.856
Obveznosti do virov sredstev	31.216.650	31.779.651
Delež	9,6%	13,7%

Čeprav je osnovni kapital družbe 9.300.000 tolarjev, je skupna vrednost kapitala in s tem tudi delež kapitala v obveznostih do virov sredstev majhen zaradi prenesenih izgub iz prejšnjih let. Iz razpredelnice ni razvidno, vendar se stanje izboljšuje, saj se je v leto 2003 prenesla izguba v vrednosti 25.982.887 tolarjev, iz leta 2003 v leto 2004 pa dodatnih 1.224.727. Dodatno izgubo je povzročil tudi popravek kapitala, in sicer za 544.038 tolarjev. Vendar nam kapital v obveznostih do virov sredstev pove, da poslovni sistem posluje zelo tvegano.

Kazalnik dolgov v financiranju

Delež dolgov v financiranju = dolgovi / obveznosti do virov sredstev

Gospodarska kategorija	2004	2003
Dolgovi	28.213.294	27.409.799
Obveznosti do virov sredstev	31.216.650	31.779.651
Delež	90%	86%

Podatek v razpredelnici nam kaže, da se je delež dolgov v financiranju povečal z 86% na 90%. Podjetje povečuje odvisnost od zunanjih virov financiranja. Pri takemu deležu dolgov je tveganje glavnice in obresti veliko.

Kazalnik finančnega vzvoda

Kazalnik finančnega vzvoda = dolgovi / kapital

Gospodarska kategorija	2004	2003
Dolgovi	28.213.294	27.409.799
Kapital	3.000.356	4.369.856
Delež	940%	627%

Delež dolgov v kapitalu nam pove, da je družba v veliki meri odvisna od zunanjega financiranja. Delež kapitala se je glede na leto 2003 zmanjšal, delež dolgov pa povečal, predvsem na račun zmanjšanja kapitala.

4.7.4 Kazalniki investiranja

Kazalnik osnovnega investiranja = osnovna sredstva / sredstva

Gospodarska kategorija	2004	2003
Osnovna sredstva	24.002.651	25.500.016
Sredstva	31.216.650	31.779.651
Delež	77%	80%

Iz deleža lahko razberemo, da ima družba večino sredstev v osnovnih sredstvih. Delež se je iz leta 2003 nekoliko zmanjšal in to predvsem zaradi manjšega povečanja gibljivih sredstev in zmanjšanja osnovnih sredstev.

Delež zalog v gibljivih sredstvih = zaloge / gibljiva sredstva

Gospodarska kategorija	2004	2003
Zaloge	1.086.976	820.996
Gibljiva sredstva	7.210.999	6.279.635
Delež	15,1%	13%

Delež zalog v gibljivih sredstvih se je glede na leto 2003 povečal za 2%. Razlog za to je povečanje zalog v letu 2004, čeprav so se tega leta nekoliko povečala tudi gibljiva sredstva.

4.7.5 Kazalnik zadolžitve

Koeficient zadolžitve = dolgovi / sredstva

Gospodarska kategorija	2004	2003
Dolgovi	28.213.294	27.409.799
Sredstva	31.216.650	31.779.651
Koeficient	0,9	0,86

Koeficient zadolžitve nam pove, da so dolgovi družbe le za 10% manjši v primerjavi z vrednostjo vseh sredstev. Koeficient je prevelik, saj družba s svojimi sredstvi komaj pokriva dolgove.

4.7.6 Povzetek vseh kazalnikov

Tabela 4.7 prikazuje povzetek vseh obravnavanih kazalnikov za leti 2004 in 2003.

Tabela 4.7 Povzetek vseh kazalnikov

Kazalniki	2004	2003
Kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznostmi do virov sredstev		
Kazalnik sestave sredstev		
<i>Osnovna sredstva</i>	77%	80%
<i>Gibljava sredstva</i>	23%	20%
Kazalnik opremljenosti dela s sredstvi	240	237
Kazalnik finančnega kritja sredstev	11,8%	18,2%
Kazalnik finančnega kritja obveznosti do virov sredstev	0,81	0,70
Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom		
Kazalnik gospodarnosti	0,94	0,78
Kazalnik donosnosti	-0,46	-1,25
Kazalnik celotne dobičkonosnosti	-0,06	-0,29
Kazalniki v zvezi s financiranjem		
Kazalnik finančne neodvisnosti	9,6%	13,7%
Kazalnik dolgov v financiranju	90%	86%
Kazalnik finančnega vzvoda	940%	627%
Kazalnik obračanja	6,5	5,5
Kazalniki investiranja		
Kazalnik osnovnega investiranja	77%	80%
Kazalnik deleža zalog v gibljivih sredstvih	15,1%	13%
Kazalnik v zvezi z zadolžitvijo		
Kazalnik zadolžitve	0,9	0,86

5 SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI UKREPOV

5.1 Sklepne ugotovitve

Če povzamem rezultate, ki so razvidni iz bilance stanja družbe Si.mobil d. d., lahko ugotovim, da se je stanje gibljevih sredstev v letu 2004 glede na leto 2003 nekoliko povečalo, predvsem na račun denarnih sredstev in kratkoročnih naložb. Stalna sredstva so se nekoliko zmanjšala, enakomerno pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih, opredmetenih osnovnih sredstvih in dolgoročno odloženih terjatvah za davek. Na pasivni strani bilance stanja so kratkoročne obveznosti ostale enake kot v letu 2003. Kratkoročne obveznosti iz financiranja so se bistveno povečale, vendar so se v enaki meri zmanjšale kratkoročne obveznosti do dobaviteljev. Pri dolgoročnih obveznostih ni prišlo do večjih sprememb. Kapital se je v letu 2004 zmanjšal za približno 30%, razlog za to je popravek kapitala in prenesene izgube iz prejšnjih let.

Izkaz poslovnega izida izkazuje nekoliko povečane prihodke iz poslovanja. Čistega dobička družba ni dosegla niti v letu 2004, vendar je izguba v primerjavi z letom 2003 bistveno manjša. Rezultat tega je zmanjšanje odhodkov iz obresti in drugih odhodkov iz financiranja ter odloženih davkov iz dobička.

Finančni izid oziroma končno stanje denarnih sredstev se je glede na leto 2003 povečalo približno za 130%. Razlog takega stanja so manjše izgube v letu 2004 ter pozitivne obveznosti iz poslovanja in pasivne časovne razmejitve.

Iz analize s pomočjo kazalnikov je razvidno, da ima družba večino sredstev v osnovnih sredstvih, manjši del v gibljevih sredstvih in zanemarljivo malo v finančnih naložbah. Družba je v preteklih letih poslovala z veliko izgubo in ker se je izguba prenašala iz leta v leto, družba kljub zmanjševanju ni dosegala čistega dobička niti v letu 2004. Družba je zelo odvisna od zunanjega financiranja. Delež kapitala se je glede na leto 2003 zmanjšal, delež dolgov pa povečal in je v primerjavi s stanjem sredstev, le za 10% manjši.

5.2 Predlogi ukrepov

Iz rezultatov analize je razvidno, da se je poslovanje družbe nekoliko izboljšalo, predvsem se je zmanjšala izguba vendar mora management izboljšati rezultate na več področjih.

Povečati bi bilo potrebno celotni kapital, saj je finančno kritje sredstev le 11,8%, ki se je ravno zaradi nižje vrednosti kapitala poslabšalo.

Zmanjšati bi bilo potrebno kratkoročne dolgove, saj družba ne krije vseh kratkoročnih dolgov iz kratkoročnih sredstev.

Večjo pozornost zahteva tudi razmerje med prihodki in odhodki, čeprav je glede na trend pričakovati v naslednjem letu večje prihodke od odhodkov.

Družba posluje zelo tvegano. Da bi se velikemu tveganju izognila, je potrebno čimprej izboljšati poslovno uspešnost in jo dokapitalizirati.

LITERATURA

- Igličar, Aleksander in Marko Hočevar. 1997. *Računovodstvo za managerje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Kobeja, Boris. 2001. *Priročnik za pisce strokovnih besedil: znanstveni aparat*. Koper: Visoka šola za management.
- Kobeja, Boris. 2002. *Napotki za pisanje seminarske in diplomske naloge*. Koper: Visoka šola za management.
- Kokotec Novak, Majda. 1997. *Osnove računovodstva z bilanciranjem*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.
- Kolenc, Franc. 1994. *Analiziranje računovodskih izkazov*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.
- Melavec Dane. 2003. *Računovodstvo*. Koper: Visoka šola za management.
- Melavec, Dane. 2000. *Kako gospodariti*. Kranj: Moderna organizacija.
- Milost, Franko. 1996. *Računovodstvo in finance*. Portorož: fakulteta za pomorstvo in promet.
- Milost, Franko. 1997. *Računovodstvo in poslovne finance*. Portorož: Visoka šola za hotelirstvo in turizem.
- Mramor, Dušan. 1993. *Uvod v poslovne finance*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Tratnik, Monika. 2002. *Osnove raziskovanja v managementu*. Koper: Visoka šola za management.
- Turk, Ivan. 1998. *Računovodstvo*. Kranj: Moderna organizacija.
- Zadravec, Rajko. 1997. *Zaključni račun z analizo*. Ljubljana: Primath.
- Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. 2002. *Slovenski računovodski standardi*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.

VIRI

- Kontaktne informacija. Si.mobil, Ljubljana, 2005, elektronski zapis. (URL: <http://www.simobil.si/personal.asp?nodeid=3360>) 07.04.2005
- Lastniška struktura Si.mobil d.d.. Si.mobil, Ljubljana, 2005, elektronski zapis. (URL: <http://www.simobil.si/personal.asp?nodeid=3359>) 07.04.2005
- Poslanstvi in vizija. Si.mobil, Ljubljana, 2005, elektronski zapis. (URL: <http://www.simobil.si/personal.asp?nodeid=3358>) 07.04.2005
- Tehnologija. Si.mobil, Ljubljana, 2005, elektronski zapis. (URL: <http://www.simobil.si/personal.asp?nodeid=3361>) 07.04.2005
- Ujemi svet. Letno poročilo podjetja Si.mobil d.d za leto 2003, Ljubljana, 2005, elektronski zapis. (URL: <http://www.simobil.si/files/3363/ujemisvet2003.pdf>) 07.04.2005
- V svetu se igra. Letno poročilo podjetja Si.mobil d.d za leto 2004, Ljubljana, 2005, elektronski zapis.
(URL: [http://www.simobil.si/files/3363/V%20svetu%\(se\)%20igra.pdf](http://www.simobil.si/files/3363/V%20svetu%(se)%20igra.pdf)) 07.04.2005